

РЕШЕНИЕ

№ 1137

гр. София, 10.10.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АПЕЛАТИВЕН СЪД - СОФИЯ, 14-ТИ ГРАЖДАНСКИ, в публично заседание на трети октомври през две хиляди двадесет и трета година в следния състав:

Председател: Ася Събева

Членове: Кристина Филипова
Даниела Х.

при участието на секретаря Красимира Г. Георгиева
като разгледа докладваното от Ася Събева Въззивно гражданско дело № 20231000500736 по описа за 2023 година

при секретаря КРАСИМИРА ГЕОРГИЕВА, като разгледа докладваното от съдия СЪБЕВА гр.дело № 736 по описа за 2023г., за да се произнесе, взе предвид следното:

Производството е по реда на чл.258 и сл. от ГПК.

С решение № 263220 от 31.10.2022г. постановено по гр.д.№ 2553/18г. по описа на СГС, ГО, 24-ти състав, е частично уважен иск с правно основание чл.430 ТЗ вр.чл.79 ЗЗД, като Б. Щ. Н. и В. Б. Х. са осъдени солидарно да заплатят на "ЮРОБАНК БЪЛГАРИЯ" АД сумата от 29 431, 47 швейцарски франка /CHF/, представляваща част от дължима главница по договор за кредит за покупка на недвижим имот № HL 35622/02.04.2008г. за периода 10.08.2014г. - 10.09.2017г., ведно със законната лихва върху главницата от 12.09.2017г. до окончателното изплащане, както и сумата 6 640,20 лв., на осн.чл.78 ал.1 ГПК.

Със същото решение е отхвърлен иска в останалата му част - за сумата от 480 лв., представляваща претендирани банкови таси за периода 11.08.2017г. - 10.09.2017г. като неоснователен.

В срока по чл.259 ГПК срещу решението са депозиран две въззивна жалба от двете страни по делото – основна и насрещна.

Жалбоподателят-ищец „ЮРОБАНК БЪЛГАРИЯ“ АД оспорва решението в

неговата отхвърлителна част и моли съда да го отмени и уважи предявения частичен иск изцяло. Изтъква факта, че не става дума за нотариални такси по чл. 10, т. 3 от договора за кредит. В тази клауза страните са договори, че всички разходи, от каквото и да е естество, във връзка с обезпеченията по кредита са за сметка на кредитополучателите. В изготвената ССЕ вещо лице напълно грешно е посочило, че това са нотариални такси, а от своя страна съдът изобщо не е изследвал уговореното между банката и кредитополучателите. На следващо място, аргументът на СГС, че само в чл. 4 от договора за кредит са посочени дължимите такси по кредита и в друга разпоредба не може да има подобна уговорка, е напълно неоснователен и не може да бъде приет по какъвто и да е начин. Ако подобно нещо бъде прието за вярно, то това означава, че според съда един договор трябва да има някаква удобна за него структура, която да му позволява да прави анализ. Приемайки такъв абсурден аргумент, би означавало, че ако страните са уговорили и някаква друга такса, която е посочена примерно в чл. 8 от договора, то тя няма да бъде дължима, тъй като не е посочена в чл. 4 от същия, в който според съда следва да се съдържат всички уговорени клаузи. Подобно нещо би било пряко нарушение на принципа на свобода на договарянето между страните уреден в ЗЗД и приложим в цялото гражданско и търговско законодателство. С оглед на това, оспорва изводите на съда като неправилни, поради което следва да бъде отменено решението в тази му част, като се присъдят банкови такси в размер на 480 лева за периода от 11.08.2017г. до 10.09.2017г.

Твърди, че това са разноси за връчване на покани за обявяване на предсрочна изискуемост и уведомяване за извършените цесии. За да пристъпи към принудително събиране на вземанията си, било по реда на чл. 417 ГПК или чрез осъдителен иск, съгласно ТР № 4/2013г. на ВКС, банката трябва да обяви кредита за предсрочно изискуем, като отправи изрично волеизявление за това, което трябва да достигне до длъжника. Към това задължение са добавени строгите изисквания за процедурите за връчване, като например три посещения в рамките на месец по различно време. Също така волеизявлението следва да бъде направено в писмена форма, като с оглед надлежното удостоверяване на редовното ѝ връчване, то следва да бъде направено от ЧСИ или нотариус, тъй като с оглед законовите разпоредби на тези лица са предоставени официални удостоверителни функции и същите връчват книжата, съгласно изискванията на ГПК. Подобни изисквания могат да се изпълнят по един единствен начин-чрез връчване на нотариална покана. Съгласно разпоредбата на чл. 309а ТЗ кредиторът може да търси обезщетение за разноси за събиране на вземането в размер на не по-малко от 80 лева, без да е необходима покана. Претендира разноси.

По отношение насрещната жалба и оспорване факта на надлежно съобщаване на двете цесии, посочва, че видно от Търговския регистър по партидата на дружеството "БЪЛГЕРИЪН РИТЕЙЛ СЪРВИСИЗ" ЕАД (предишно "БЪЛГЕРИЪН РИТЕЙЛ СЪРВИСИЗ" АД), ЕИК 130950970, на 29.11.2019г. дружеството е заличено с вписване № 20191129101635 поради вливане в "И АР БИ ЛИЗИНГ БЪЛГАРИЯ" ЕАД, ЕИК 204987121, което от своя страна - на 04.02.2020г. с вписване № 20200204154820 е заличено поради вливане в "ЮРОБАНК БЪЛГАРИЯ" АД, ЕИК 000694749. В този

смисъл понастоящем, "БЪЛГЕРИЪН РИТЕЙЛ СЪРВИСИЗ" АД е "ЮРОБАНК БЪЛГАРИЯ" АД.

Жалбоподателите-ответници Б. Щ. Н. и В. Б. Х., чрез назначения им особен представител, в лицето на адв.С., оспорват решението в неговата осъдителна част и молят съда да го отмени и отхвърли изцяло предявения от банката иск. Изтъкват факта, че не са уведомени своевременно нито от цесионер, нито от цедент за двете извършени цесии, а именно за извършената цесия между ищеца и „Бългериън ритейл сървисиз“ АД /за по-кратко - „БРС“ АД/ с Договор за цесия от 15.05.2008г., с която ищецът е прехвърлил на „БРС“ АД вземанията си, както и за цесията, извършена с Договор за цесия от 25.02.2015г., с която „БРС“ АД е прехвърлил обратно на „Юробанк България“ АД цедираните преди това от банката вземания по процесния договор. Ответниците са уведомени за извършените цесии едва на 07.08.2017г., при това - едновременно и за двете цесии. По този начин е налице абсолютно нарушение на разп. на чл.99, ал.3 ЗЗД. Уведомяването на ответниците за извършените цесии, при това едновременно и за двата договора за прехвърляне на вземания е извършено девет години след сключване на първия договор за цесия и две години и половина след сключване на втория договор за цесия, като по двата договора за цесия страните по тях са били в противоположно качество. Намират, че сключените допълнителни споразумения между тях и „БРС“ АД, не са породили правни последици, тъй като те, сключвайки ги, не са осъзнавали, че е налице промяна на страната на кредитора. Ищецът съвсем необосновано се позовава на чл.29 от договора за потребителски кредит, тъй като ако счита, че разпоредбата е изпълнена, тогава, необяснимо защо е предприел и без това твърде закъснялото уведомяване - девет години след сключване на първия договор за цесия и две години и половина след сключване на втория договор за цесия, ако не е счел, че липсва изпълнение на негово задължение. Моли да бъде определено адвокатско възнаграждение за назначения особен представител, съобразно Наредба № 1 от 2004г., изм. и доп. ДВ бл.88 от 4 ноември 2022г., каквото се дължи за всяка съдебна инстанция. Претендират разноски.

Софийски апелативен съд, действащ като въззивна инстанция, след като разгледа жалбите и обсъди събраните доказателства, приема за установено следното от фактическа и правна страна:

Първоинстанционният съд е бил сезиран с обективно съединени осъдителни иски, предявени от „Юробанк България“ АД срещу Б. Щ. Н. и В. Б. Х., с правна квалификация чл.430 ТЗ вр.чл.86 ЗЗД.

Банката твърди, че на 02.04.2008г. между нея и Б. Щ. Н. и В. Б. Х., като кредитополучатели, е сключен договор за кредит за покупка на недвижим имот № HL 35622/02.04.2008г., по силата на който банката предоставила на кредитополучателите кредитен лимит в швейцарски франкове, в размер на равностойността в швейцарски франкове на 37 000 евро по курс „купува“ за швейцарския франк към евро в деня на усвояване на кредита. Ищецът посочва, че съгласно договора ответниците дължат следните такси: такса управление на кредита в размер на 1, 5 % върху размера на разрешенния кредит еднократно, в началото на всяка следваща година, считано от датата на усвояване на кредита годишна такса за

управление в размер на 0, 3% върху размера на непогасената главница към същата дата и административна такса за обработване на документи в размер на 20лв. Крайният срок за погасяване на кредита, включително дължимите лихви и 324 месеца, считано от датата на усвояване на кредита - 10.04.2008г. Посочва, че между страните са подписани шест допълнителни споразумения, както следва: на 12.04.2011г., на 21.10.2011г., на 28.10.2011г., на 25.07.2012г., на 16.04.2013г. и на 27.12.2013г. В тези споразумения /с изключение на второто/ е уговорено, че плащанията по кредита се преоформят служебно от кредитора на датата на споразумението, чрез натрупване на редовната усвоена и непогасена част от главницата по първоначално предоставения кредит. Посочва, че с договор за прехвърляне на вземания по договори за кредит от 15.08.2008г. ищецът е прехвърлил на „БЪЛГЕРИЪН РИТЕЙЛ СЪРВИСИЗ“ АД вземанията си по процесния договор. С Договор за прехвърляне на вземания по договори за кредит от 25.02.2015г. „БЪЛГЕРИЪН РИТЕЙЛ“ СЪРВИСИЗ“ АД са прехвърлени обратно на „Юробанк България“ АД цедираните преди това от банката, вземания по процесния договор. Твърди, че ответниците са уведомени за извършените цесии, както и на 07.08.2017г., че поради непогасяване на дължимите погасителни вноски по кредита, ищецът обявява вземанията по процесния договор за предсрочно изискуеми. След датата на обявяване на предсрочната изискуемост не са постъпили никакви плащания, както и не е осъществен контакт от страна на длъжника, поради което ищецът е поискал издаване на заповед за незабавно изпълнение по реда на чл. 417, т. 2 от ТПК. Към датата на подаване на заявлението непогасените вноски по кредита са както следва: 37 непогасени вноски за главница, считано от 10.08.2014г. и 39 непогасени вноски за лихва, считано от 10.06.2014г. Посочва, че относно част от задълженията е образувано ч. гр. д. №63 518/2017г. по описа на СРС, 153 състав. Моли да бъде постановено решение, с което да бъдат осъдени ответниците солидарно да заплатят на ищеца: 29 431, 47 швейцарски франка - част от главницата за периода от 10.08.2014г. до 10.09.2017г., ведно със законна лихва върху главницата от датата на подаване на заявлението - 12.09.2017г. до окончателното изплащане на вземането; 480 лева, представляваща банкови такси за периода 11.08.2017г. до 10.09.2017г., както и претендираните съдебни разноски в заповедното производство по ч. гр. д. №63 518/2017г. по описа на СРС, 153 състав, в общ размер на 3 348, 73 лв., от които: 1 019, 03 лв. - държавна такса, 1 553, 13 лв. - адвокатски хонорар и 776, 57 лв. - държавна такса за частна жалба. Претендира разноски.

Ответниците Б. Щ. Н. и В. Б. Х. оспорват исковете с възражението, че договорът за кредит е нищожен, тъй като съдържа нищожни клаузи в сключения между страните договор за кредит, които противоречат на чл. 146, ал. 1 от ЗЗП, които не са индивидуално уговорени - чл. 3, ал. 1, чл. 3, ал. 5 и чл. 12, ал. 1. Посочват, че в договора не се съдържа посочване на обстоятелства или обективни критерии, при наличието на които кредиторът може да промени лихвения процент. Навеждат твърдения, че не са уведомени своевременно за извършените цесии. Оспорват присъждането на законна лихва от датата на подаване на заявлението за издаване на заповед за изпълнение, тъй като същото е било отхвърлено и съответно присъждане на разноски, направени от ищеца в заповедното производство. Моли да се постанови съдебно решение, с което се отхвърлят предявените искове изцяло.

От фактическа страна се установява, че между страните по делото е сключен договор за кредит за покупка на недвижим имот № HL 35622/02.04.2008г., по силата на който "ЮРОБАНК БЪЛГАРИЯ" АД с предходно наименование "Юробанк И Еф Джи България" АД, като кредитодател е предоставил на ответниците, в качеството им на кредитополучатели, кредитен лимит в швейцарски франкове в размер на равностойността в швейцарски франкове на 37 000 EUR, по курс "купува" за швейцарския франк към евро на Юробанк И Еф Джи България АД в деня на усвояване на кредита, за срок от 324 месеца /27 години/. Съгласно чл. 2, т. 3 - „Усвояения кредит в швейцарски франкове по сметката по ал.1 се превалутира служебно от Банката в евро по търговския курс „купува” на швейцарския франк към евро на Банката за съответната валута в деня на усвояването, като се превежда по откритата в банката сметка на кредитополучателя в евро”. В чл.3 ал.1 от договора е вписан размера на дължимата лихва - „годишна лихва в размер на базовия лихвен процент на „Юробанк и Еф Джи България” АД за жилищни кредити в швейцарски франкове, валиден за съответния период на начисляване на лихвата плюс договорна надбавка от 1.15 пункта”, като към момента на сключване на договора базовия лихвен процент за жилищни кредити в швейцарски франкове е в размер на 4, 5%. Съгласно чл. 3, ал. 5 от договора - базовия лихвен процент е задължителен за страните и не подлежи на договаряне и промените в него стават незабавно задължителни за страните. В чл. 4 от договора са посочени таксите, които кредитополучателят заплаща на банката, като една от тях е годишна такса, която се заплаща от кредитополучателят в началото на всяка следваща година, считано от датата на усвояване на кредита за управление в размер на 0, 3% върху размера на непогасената главница към същата дата. Съгласно чл. 6, ал. 2 от договора - погасяването на кредита следва да се извърши в швейцарски франкове, като „В случай, че на съответния падеж на погасителната вноска по главницата и/или лихвата кредитополучателят не е осигурил дължимата сума в швейцарски франкове по сметката си по чл. 2, ал. 1, но има средства в лева или евро по своите сметки в банката, погасяването на кредита може да се извърши от банката освен във валутата на кредита и в лева или в евро, след служебно превалутирание на тези средства в швейцарски франкове по курс „продава” на банката за швейцарски франк към лева/евро, за което кредитополучателят с подписването на настоящия договор дава своето неотменимо и безусловно съгласие и оправомощава банката”. Съгласно чл. 6, ал. 3 „В случай, че по време на действието на настоящия договор банката промени базовия лихвен процент на ЮРОБАНК И ЕФ ДЖИ БЪЛГАРИЯ АД за жилищни кредити, размерът на погасителните вноски, определен в ал. 1, се променя автоматично, в съответствие с промяната, за което кредитополучателят с подписването на настоящия договор, дава своето неотменимо и безусловно съгласие.” Погасителните вноски се заплащат ежемесечно, като техния падеж е 10 число на месеца, следващ месеца на усвояване на кредита - чл. 7, ал. 1. В чл. 12, ал. 1 от договора е посочено, че „Банката запазва правото си по време на действие на настоящия договор да променя Тарифата за условията, лихвите, таксите и комисионите, които банката прилага при операциите си, както и приложимите лихви по настоящия кредит в швейцарски франкове или друга валута при евентуалното му превалутирание по реда на чл. 21.

Измененията в Тарифата и/или приложимите лихви влизат в сила от деня на приемането им от компетентните банкови органи и са задължителни за страните по настоящия договор". Съгласно уговореното в чл.18 ал.2 от договора за кредит при неиздължаване на три последователни месечни вноски изцяло или частично, целият остатък по кредита се превръща в предсрочно и изцяло изискуем, считано от датата на падежа на последната вноска. Съгласно чл. 23, ал. 1 от договора „Кредитополучателят декларира, че е запознат и съгласен с обстоятелството, че промяната на обявления от банката курс купува и/или продава на швейцарския франк към български лев или евро, както и превалутирането по чл.21 от договора, може да има за последица, вкл. в случаите по чл. 6, ал. 2, повишаване на размера на дължимите погасителни вноски по кредита изразени в лева/евро, като напълно приема да носи за своя сметка риска от такива промени и повишаване, както и, че е съгласен да поеме всички вреди, включително пропуснати ползи, произтичащи от промяната на валутните курсове и новите лихви, приложими по превалутирания кредит".

Поради наличието на трайна забава в погасяване на дължимите вноски от страна на кредитополучателите са подписани шест допълнителни споразумения, както следва: на 12.04.2011г., на 21.10.2011г., на 28.10.2011г., на 25.07.2012г., на 16.04.2013г. и на 27.12.2013г. В тези споразумения /с изключение на второто/ е уговорено, че плащанията по кредита се преоформят служебно от кредитора на датата на споразумението, чрез натрупване на редовната усвоена и непогасена част от главницата по първоначално предоставения кредит т.е. с тях са предоговорени задълженията на кредитополучателите, чрез капитализация на просрочени суми по главница, лихви и такси по кредита. Предоговорена е лихвената надбавка към БЛП, като са договорени периоди на облекчено погасяване на дълго по кредита - гратисни периоди.

За съда е ноторно известен факт, че с договор за цесия от 09.04.2008г. „Юробанк И Еф Джи България" АД, ЕИК 000694749 (сегашно „Юробанк България" АД), в качеството си на кредитор, прехвърля на „БЪЛГЕРИЪН РИТЕЙЛ СЪРВИСИЗ" АД вземанията си, произтичащи от договори за жилищни и банкови кредити, сред които и вземането срещу ответниците по процесния договор за кредит, което е описано на л. 119 в приложението към договора за цесия. Поради тази причина всички описани по-горе допълнителни споразумения към Договор за кредит за покупка на недвижим имот № НЛ 35622/02.04.2008 г. са сключвани между " БЪЛГЕРИЪН РИТЕЙЛ СЪРВИСИЗ" АД и ответниците.

С Договор за обратна цесия от 25.02.2015г. „БЪЛГЕРИЪН РИТЕЙЛ СЪРВИСИЗ" АД, прехвърля обратно на „Юробанк България" АД, цедираните преди това от банката вземания, вкл. по процесния договор за кредит, ведно с прилежащите му споразумения.

С нотариална покана рег. № 2200 от 01.08.2017г. на нотариус А. Г. /рег. № ***/ до ответника Б. Щ. Н., последният е уведомен от „Бългериън ритейл сървисиз" АД за извършената цесия, с която ищецът е титуляр на вземанията по процесния договор за кредит. Съгласно направеното отбелязване /л. 137/ същата е връчена лично на този ответник на 07.08.2017г. **На същата дата с нотариална покана №2199 от 01.08.2017г. този ответник е уведомен и за обявяване на предсрочна изискуемост на задълженията по процесния кредит.**

С нотариална покана рег. № 2197 от 01.08.2017г. на нотариус А. Г. с рег. № *** до ответника В. Б. Х., последната е уведомена от „Бългериън ритейл сървисиз“ АД както за извършената цесия, с която ищецът е титуляр на вземанията по процесния договор за кредит. Съгласно направеното отбелязване /л.140/ същата е връчена лично на този ответник на 07.08.2017г.

На същата дата с нотариална покана № 2199 от 01.08.2017г. тя е уведомена и за обявяване на предсрочна изискуемост на задълженията по процесния кредит.

Предвид изложеното, съдът приема, че банката-ищец надлежно е упражнила потестативното право да обяви кредитът за предсрочно изискуем, като това волеизявление е достигнало до ответниците на 07.08.2017г.

САС констатира, че видно от приетото пред първа инстанция заключение на ССЕ /л.256/ се установява, че по процесния договор е усвоена от ответниците сума в размер на 59 865 швейцарски франка на 10.04.2008г. Към тази главница е прибавена капитализация на незаплатени в срок задължения общо в размер на 5 059 швейцарски франка, която сума съдът не е отчел при определена на размера на дължимата главница. Размерът на погасената главница при условие, че не е променен размера на възнаградителната лихва по договора, възлиза на 3 709, 84 ш. фр. С оглед на това СГС е формирал извод, че от размера на първоначално усвоената главница 59 865 ш. фр. следва да се приспадне сумата, която е внесена от ответниците и с която е погасена част от главницата - 3 709, 84 ш.фр. и така се получава дължимата от тях неплатена главница по процесния договор в размер на 56 155, 16 ш. фр.

На 07.08.2017г. е настъпила предсрочна изискуемост на задълженията по този договор, тъй като съгласно заключението последното плащане по договора е направено от ответниците за м.04.2013г., след което съгласно допълнителното споразумение не се дължи до 10.07.2014г. Дължими вноски за главница са за периода от 10.08.2014г. - 10.09.2017г. /37 вноски/. В заключението е определен и размера на неизплатената главница, като не се вземат предвид направените промени чрез сключените между страните допълнителни споразумения към договора, при които, неизплатената, но дължима лихва е включена към главницата /т.е. без капитализацията/ и съответно без да се има предвид изменения в размера на първоначално договорения лихвен процент относно възнаградителната лихва.

При така описаните условия и в случай, че погасителните вноски са заплащани своевременно, вещото лице е установило, че размерът на погасената главница би бил 3709,84 ш.фр. Следователно остатък незаплатена главница - 56 155, 16 ш. фр. Затова и с оглед диспозитивното начало в процеса искът /частично предявен/ е уважен до размер на 29 431, 47 швейцарски франка /CHF/, частичен иск общо дължимите 56 155, 16 ш. фр. дължимата неплатена главница.

СГС е формирал правилни изводи, поради което и на основание чл. 146, ал. 1 ЗЗП е прогласил за нищожни договорни клаузи - чл.2 ал. 1 и 3 , чл. 6, ал. 1 и 2 и чл.23. Като нищожни, същите не следва да се прилагат и нямат задължителна сила за потребителя. Направен е правилния извод, че клаузата на чл. 23 от договора от 2008г. е неравноправна и в този смисъл нищожна т.е. събраната от банката сума в резултат на курсова разлика на

швейцарски франк към евро/лев, различаваща се от номинала към момента на сключване на договора, както и всички събрани въз основа на служебно извършеното превалутирание такси и комисионни са недължимо платени. Също така правилно е преценил, че уговорките в допълнителните споразумения към договора за кредит, за прибавяне към размера на редовната главница на просрочени задължения за лихви, върху които се начислява възнаградителна лихва, представляват анатоцизъм по см. на чл. 10, ал. 3 ЗЗД, поради това са нищожни на основание чл. 26, ал. 4, вр. с чл. 10, ал. 3 ЗЗД. **/в този см. решение № 66 от 29.07.2019 г. по т.д. № 1504/2018 г. на ВКС, II ТО/.**

Що се отнася до иска за присъждане на 480 лв. - претендирана като банкови такси за периода от 11.08.2017г. - 10.09.2017г., вещото лице е посочило, че такава сума фигурира като задължение на ответниците на основание чл. 10, т. 3 от договора за банков кредит, като е отбелязано, че същата представлява разходи за нотариални такси за уведомяване на длъжниците. На първо място следва да се посочи, че в сключения между страните договор са изброени дължимите от кредитополучателите такси /чл. 4/. В посочения текст от договора не фигурира такава, която се начислява периодично /две от таксите са еднократни и третата представлява годишна такса/. С оглед на това искът е отхвърлен.

САС намира, че това са разноски направени от ищеца за изготвяне и изпращане на нотариални покани с правно основание чл.309а ТЗ, съобразно която норма кредиторът има право на обезщетение за разноски за събиране на вземането в размер на не по- малко от 80 лева, без да е необходима покана.

С оглед гореизложеното настоящата съдебна инстанция намира, че *основният спорен по делото въпрос е какъв би бил размерът на задълженията на кредитополучателите, ако не бе извършено превалутирание от швейцарски франкове в евро и разплащане в легова равностойност, както и ако не бяха сключени анекси, съгласно които всички неплатени до този момент суми са капитализирани като главница.*

При така установената фактическа обстановка САС, като въззивна инстанция, в рамките на правомощията си, уредени в чл. 269 ГПК, съобразно и разясненията, дадени в ТР № 1/09.12.2013 г. по тълк. дело № 1/2013 г. на ОСГТК на ВКС, намира, че обжалваното решение е валидно и допустимо, а като косвен резултат от решаващата си дейност счита същото за неправилно.

Ноторно известно е, че клаузите на чл.1 ал.1 и 3, чл.2 ал.1 и 3, чл. 3, ал.1,3 и 5, чл. 6, ал. 2, изр. 2, и ал.3, чл.8 ал.2, чл. 12, ал. 1 и чл. 23, ал. 2 от договора от 2008г., не отговарят на изискванията за добросъвестност и водят до значително неравновесие между правата и задълженията на търговеца и потребителя, и то във вреда на последния. Ето защо цитираните клаузи са нищожни като неравноправни по общите критерии на чл.143 ЗЗП. В нито една от клаузите, даващи възможност банката едностранно да променя лихвите, таксите и комисионните, приложими към договора за кредит, не са посочени условията, при които тя ще променя базовия лихвен процент, представляващ компонент при изчисляване на дължимата от кредитополучателя годишна лихва. Методологията за определ.е на БЛП на

банката не е част от съдържанието на сключения договор за кредит, тъй като не е възпроизведена никъде в него, а кредитополучателите не са дали съгласие условията в нея да влияят върху облигационните отношения между страните. Според съда кредитополучателите не са имали възможност да повлияят върху съдържанието на посочените клаузи и са поставени в неравностойно положение спрямо банката, която е установила условия в тяхна вреда.

Във връзка с валутния риск САС се позова на решение на Съда на ЕС, според което клауза от договор за кредит в чуждестранна валута, предвиждаща месечните вноски за погасяване на кредита да се извършват в същата валута, в случай на обезценяване на националната парична единица спрямо тази валута, поставя курсовия риск в тежест на потребителя; такава клауза трябва да може да се разбира от среден потребител по отношение на потенциалните й значителни икономически последици върху финансовите му задължения. Посочено е, че при задължение за връщане на кредита в срок от 35 години банката е следвало да предостави информация за очакваните прогнози относно промяната на швейцарския франк, спрямо който националната валута няма фиксиран курс, с каквато информация банката би следвало да разполага като неизменна част от професионалната й дейност. По делото не е доказано към датата на сключване на договора от 2008г. кредитополучателите да са получили такава информация. При преценката за характера на тези клаузи следва да се зачете практика на Съда на ЕС по транспонирани в ЗЗП разпоредби на правото на ЕС, според които може да бъде преценена като неравнопоставена клауза от кредитен договор, последиците от която са цялостно прехвърляне на валутния риск върху потребителя и която не е съставена по прозрачен начин така, че кредитополучателят не може да прецени въз основа на ясни критерии икономическите последици от сключването на договора, а при проверка за неравнопоставения й характер се установи, че тя създава в ущърб на потребителя значително неравновесие между правата и задълженията на страните по договора. ***Сключването на допълнителни споразумения към договор от 2008г. вкл. не санира нищожните клаузи и не опровергава извода за липса на индивидуално договаряне на клаузите в него, доколкото представлява спогодба върху нищожен предмет.***

На първо място трайна е практиката на ВКС, обективизирана в решение № 136 от 20.01.2021 г. по т.д. № 1467/2019 г. на ВКС, ТК, II т.о. и решение № 168 от 29.01.2021 г. по т.д. № 2184/2019 г. на ВКС, ТК, II т.о., с които е прието, че в хипотеза на банков кредит, по който цялата сума фактически е предоставена на разположение на кредитополучателя в резервната валута на страната /евро/, а не в чуждестранната валута /швейцарски франкове/, уговорена в кредитния договор, кредитът е остойностен в чуждестранна валута и задължението за погасяване е посочено в договора в същата чуждестранна валута, договорът не се счита сключен в резервната валута на страната /евро/ и връщането на кредита се дължи в чуждестранната валута /швейцарски франкове/. Този отговор е съобразен със задължителната практика на Съда на Европейския съюз /СЕС/, постановена по транспонирани в ЗЗП разпоредби на правото на ЕС /определение от 22.02.2018 г. по дело C-119/17, EU: C: 2018: 103 и решение от 20.09.2017 г. по дело C-186/16, EU: C: 2017: 703/,

както и на практиката на ВКС по реда на чл.290 ГПК, обективизирана в решение № 295/22.02.2019 г. по т. д. № 3539/2015 г. на ВКС, ТК, II т. о., образувано по описа на I т. о., решение № 384/29.03.2019 г. по т. д. № 2520/2016 г. на ВКС, ТК, II т. о., решение № 294/27.03.2019 г. по т. д. № 1599/2017 г. на ВКС, ТК, II т. о., решение № 314/29.07.2019 г. по т. д. № 1766/2016 г. на ВКС, ТК, II т. о., решение № 67/12.09.2019 г. по т. д. № 1392/2018 г. на ВКС, ТК, I т. о. и решение № 155/24.01.2020 г. по т. д. № 2561/2018 г. на ВКС, ТК, II т. о. Преюдициалните въпроси, по които е било образувано дело C-119/17 на СЕС, се отнасят до тълкуване на разпоредбите на чл. 4, параграф 2 и чл. 3-5 от Директива 93/13/ЕИО в хипотеза на договор за кредит, в който е записано, че кредитът се отпуска и погасява във валута /швейцарски франкове/, но фактически цялата сума е предоставена на разположение на кредитополучателя в национална валута /румънски леи/, като паричната единица на сметката се използва виртуално само за изчисление. В т.20 от определението от 22.02.2018г. по дело C-119/17, постановено по чл.99 от Процедурния правилник на СЕС, е прието, че кредитът следва да се погасява в чуждестранната валута, независимо че е предоставен в националното платежно средство и въпреки че договорът предвижда преобразуване на налични по банковата сметка на кредитополучателя ликвидни средства в националното платежно средство във валутата на кредита с цел осигуряване на плащането на месечните вноски. При тези обстоятелства СЕС е достигнал до извод, че такъв договор не следва да се приравнява на договор за кредит, индексирани в чуждестранна валута, във връзка с какъвто договор са дадените разрешения в постановеното от СЕС решение от 30.04.2014 г. по дело C-26/13, EU: C: 2014: 282 и е препратил към своето решение по дело C-186/16 относно критериите, които националният съд трябва да прилага при преценка на клауза от договор за банков кредит от гледна точка на разпоредбите на чл. 3, параграф 1 и чл. 4, параграф 2 от Директива 93/13/ЕИО, транспонирани в чл.145 ал.1 и 2 ЗЗП. В т. 40 от посоченото решение е прието, че съществува разлика между договорите за кредит, изразени в чуждестранна валута, които трябва да се изплащат в национална валута по прилагания от банковата институция курс "продава" на чуждестранната валута, от една страна, и договорите за кредит в швейцарски франкове, при които месечните вноски по кредита следва да се погасяват в същата валута, в която е бил договорен, т.е. швейцарски франкове.

Посочените решения на ВКС са постановени във връзка с неравноправни клаузи в потребителски договори в хипотеза на банков кредит, по който цялата сума фактически е предоставена на разположение на кредитополучателя в националната валута, съответно в резервната валута на страна /евро - чл.29 ЗБНБ/, а не в чуждестранната валута /швейцарски франкове/, уговорена в кредитния договор. Кредитът е остойностен в чуждестранна валута /предоставя се кредитен лимит от равностойността в швейцарски франкове на определена сума евро по курс "купува" за швейцарския франк към евро на банката в деня на усвояване на кредита/ и е поето задължение за погасяване в същата чуждестранна валута. В така формирана практика на ВКС е прието, че в посочената хипотеза кредитът е в чуждестранна валута, а не в местната или резервната валута на страната - евро, с оглед валутния режим на РБ- Паричен съвет /Валутен съвет или Валутен борд/, и именно в тази хипотеза са изследвани критериите за неравноправност на договорните клаузи, относими към поемане

на валутния риск само от потребителя - кредитополучател.

Съгласно чл.145 ЗЗП всяка от клаузите на договора за кредит следва да се тълкува ведно с останалите клаузи в него, както и с оглед всички обстоятелства, свързани със сключването на договора към датата на сключването. При съобразяване на клаузите на чл. 1, ал. 1 и, ал. 3, чл. 2, ал. 1 и, ал. 3, чл.6 ал.1 и ал.2 и чл.22 от договора за кредит следва да се приеме, че реален паричен поток от кредитодателя към кредитополучателите в швейцарски франкове не е осъществен, видно от заключението на съдебно-икономическата експертиза, а и не е бил нужен. Независимо от това липсва основание да се приеме, че валутата, в която се договаря и предоставя кредитът, е евро, тъй като посочените клаузи по ясен начин обективират волята на страните за предоставяне на кредита в швейцарски франкове /равностойни на определено количество евро/, с превалутиране на така получения ресурс от швейцарски франкове в евро в деня на усвояването му и дължима цена /лихва/ за ползване на паричния ресурс в същата валута - швейцарски франкове.

Следва да се съобрази, че в качеството му на възмездна сделка, цената на кредитирането ползва приложими към договорите в тази валута преференциални лихвени проценти, които формално ползват кредитополучателите и са били обстоятелство, мотивирало ги да сключат договора в тази валута. Настоящият състав споделя дадения в решение по т.д. № 1467/2019 г. на II т.о. на ВКС отговор, съответно съображенията към същия, че: " В хипотеза на банков кредит, по който цялата сума фактически е предоставена на разположение на кредитополучателя в резервната валута на страната - евро, а не в чуждестранната валута/ швейцарски франкове/, уговорена в кредитния договор, кредитът е остойностен в чуждестранна валута и задължението за погасяване е посочено в договора в същата чуждестранна валута, договорът не се счита сключен в резервната валута на страната /евро/ и връщането на кредита се дължи в чуждестранната валута/швейцарски франкове/ - аналогично и в решение по т.д. № 1901/2019 г. на II т.о. на ВКС /. Клаузите на чл. 1, ал. 1 и чл. 6, ал. 2 пр. първо от договора, сами по себе си, са ясни и разбираеми - договаряне на кредитен ресурс в швейцарски франкове и връщането му в същата валута.

С чл. 23, ал. 1 от договора, кредитополучателите са декларирали, че са "запознати и съгласни с обстоятелството, че промяната на обявения от банката курс купува и/или продава на швейцарския франк към българския лев или евро, както и превалутирането по чл. 21 от договора, може да има за последица, вкл. в случаите на чл. 6, ал. 2 пр. второ от договора, повишаване на размера на дължимите погасителни вноски по кредита, изразени в лева, като напълно приемат да носят за своя сметка риска от такива промени и повишаване, както и че са съгласни да поемат всички вреди / вкл. и пропуснати ползи/, произтичащи от промяната на валутните курсове и новите лихви, приложими по превалутирания кредит". С посочената договорна клауза са поели за своя сметка риска и всички вреди от промяната на обявения от банката курс купува и/или продава на швейцарския франк към българския лев или евро, които могат да имат за последица повишаване на дължимите погасителни вноски по кредита, изразени в лева/евро. В чл.23 ал. 2 от договора са декларирали, че са запознати и разбира тикономическия смисъл и правните последици на разпоредбите на чл. 6, ал. 2 и чл.

21 - чл. 23 от договора и приемот настъпването им. Клаузата на чл. 6, ал. 2 пр.второ от договора е проявление на поетия от кредитополучателя със сключването на чл.1, ал.1 и чл.6, ал. 2 пр. първо, вр. с клаузата на чл.23 от договора, валутен риск, т.е. от съвкупната им преценка и само в аспект на поемането на валутния риск, се извежда неравноправността на чл.6, ал. 2 пр. второ и чл. 23, доколкото, макар осъзнат от кредитополучателя, той е поет при липса на визираните в преждокоментиранията и споделена от ВКС практика на СЕС предпоставки, за яснота и разбираемост, поради непредоставена за кредитополучателя възможност да осъзнае икономическите последици от поемането му, въз основа на достатъчна за формиране волята информация.

При сключване на договора действително е била предоставена информация, че е възможна промяна на обявения курс на банката купува/продава на швейцарския франк и че това ще рефлектира върху размера на дълга в лева, но същата се явява недостатъчна, доколкото не е предоставена информация за икономическите последици от подобно трайно обвързване при обезценяване на лева спрямо еврото и швейцарския франк, както и при неразяснени възможности за минимизиране на риска /напр. чрез застраховане /. Действително, експертната компетентност на банката се изразява при осъществяване на сравнителен анализ на факти, а не на база "ясновидски способности" и спекулативни предположения, каквито доводи се релевират в жалбата. Именно въз основа на високия професионализъм и експертен потенциал на служителите на банката /с които последната би следвало да разполага/, анализът на обективно съществуващи и осъществили се в световен икономически план към момента на сключване на договора факти/ напр. кризата в рисковото ипотечно кредитиране в САЩ, започнала през 2006г., исторически ниските, в смисъл на неприсъщо ниски нива на курса на шв. франк към 2007г. /, е следвало да доведе, а и вероятно е довел до извод /с оглед широкото предлагане на процесния кредитен продукт и очакваната значителна печалба /, че не би могло в дългосрочен план да се разчита на устойчив, нисък курс на валутата на договора, доколкото последното- в историческа ретроспекция - е изключение, а не правило. Така предоставената от банката информация е била недостатъчна кредитополучателите да преценят дали да носят валутния риск при нисък лихвен процент по кредита или да получат кредит при по-висок лихвен процент, но без да носят валутния риск, като не са защитени и от клаузата на чл.21 от договора - упражняването на правото на превалутиране е предпоставено от съгласие на банката. При това, с процесните клаузи са поели изцяло валутния риск, доколкото за банката са предвидени механизми за преодоляване негативите, при евентуално понижаване курса на швейцарския франк - едностранно увеличение лихвата по кредита, хеджиране и пр.. Задължението на банката е на фиксирана стойност и не се влияе от курса на швейцарския франк, при това превалутирането е по търговския курс на банката, а не по официален курс или при прилагане на други обективни критерии. В резултат остават напълно неясни общите разходи по кредита, които, съгласно чл.58 ЗКИ, подлежат на предварително оповестяване. Кредитополучателят не е защитен и от клаузата на чл. 21 от договора, тъй като упражняването на правото на превалутиране на предоставения кредит от швейцарски

франкове в евро, е предпоставено от съгласието на банката, а от друга страна уговорката не елиминира вече поетия значим валутен риск от потребителя за периода преди превалутирането, за прогнозния размер на който те не са били информирани от банката, което затруднява и извършването на преценката от страна на потребителя дали и кога изобщо да упражни правото по чл. 21. Двамата длъжници като средни потребители - относително осведомени и в разумни граници наблюдателни и съобразителни, не биха могли въз основа само на предоставената информация да преценят потенциално значимите последици от поетия валутен риск, което ги е принудило да се съгласят с предварително установените от банката условия, без да могат да повлияят на съдържанието им, вкл. и по отношение на декларираните в договора обстоятелства. Ето защо и при липсата на ясни и разбираеми критерии за икономическите последици, не може да се приеме, че клаузите, свързани с носенето на валутния риск, са уговорени по прозрачен начин.

С оглед гореизложеното и поради обвързването на лихвата с изменението в курса на чуждестранната валута, без кредитът реално да е бил предоставен и ползван в такава валута, през исковия период кредитополучателите са заплатили без основание сума, представляваща разлика между възнаградителната лихва, уговорена при усвояването на кредита /в евро/ и действително заплатената такава в увеличения размер, вследствие курсовите изменения.

На следващо място на ***настоящата инстанция е ноторно известна*** казуалната практика на ВКС, формирана по реда на чл. 290 ГПК по въпроса представлява ли анатоцизъм по смисъла на чл.10 ал.3 ЗЗД и допустима ли е при действието на Наредба № 9/03.04.2008 г. за оценка и класификация на рисковите експозиции на банките и установяване на специфични провизии за кредитен риск (обн. ДВ бр. 38/11.04.2008 г., отм. ДВ бр. 40/30.05.2014 г.) уговорка в допълнителни споразумения към договор за банков кредит за реструктуриране на кредитно задължение на физическо лице - кредитополучател чрез прибавяне на просрочени задължения за лихви и такси към размера на редовната главница. Според практиката, застъпена и в служебно известните на настоящия съдебен състав решение № 118/11.12.2020г. по т.д. № 2278/2019г. на ВКС, I т. о, и решение № 132/13.01.2021г. по т.д. № 2195/2019г. на ВКС, I т. о, уговорката в допълнителни споразумения към договор за банков кредит за прибавяне към размера на редовната главница на просрочени задължения за лихва представлява анатоцизъм по см. на чл.10 ал.3 ЗЗД, който е допустим само между търговци на основание чл.294 ал.1 ТЗ респ. е недопустим към процесния договор.

В решение № 66/29.07.2019г. по т.д. № 1504/2018г. на ВКС, I т. о., е прието, че олихвяването на просрочено задължение за такси, вкл. чрез прибавяне на таксата към главница по кредит, върху които се начислява възнаградителна лихва, не представлява анатоцизъм по смисъла на чл.10 ал.3 ЗЗД.

Що се отнася до релевирания в жалбата на особения представител на ответниците довод, че цесията /първоначална и обратна/ не е породила желаното правно действие, САС намира същия за неоснователен. При цесията на едно вземане настъпва смяна на кредитора по отношение на вземането, като изрично законът предвижда необходимост от съобщаване от цедента на длъжника за прехвърляне на вземането, за да има действие цесията по отношение

на длъжника и третите лица, на осн. чл. 99, ал. 4 ЗЗД. **По отношение на страните по договора за цесия действието се поражда от момента на сключването му.** Ако цесионерът сключи договор за встъпване в дълг с трето лице, преди цедентът да е съобщил на длъжника за извършеното прехвърляне на вземането, цесията е действителна, породила е действие между страните по него /цедент и цесионер/, но само след съобщаването на цесията от цедента на длъжника тя ще има действие за длъжника и за третите лица. В кръга на последните следва да се включат не само правоприемниците и кредиторите на цедента и цесионера, но и встъпилите в дълг лица. От съществено значение в разрешаване на конкуренцията между множество правоприемници и кредитори на страните по цесията, респ. за пораждаване на правните последици за новите длъжници в хипотезите на встъпване/заместване в дълг, поръчителство и пр. ще е релевантният съгласно чл.99 ал.4 ЗЗД момент - съобщаването на цесията от цедента на длъжника. Следователно от този момент титуляр на вземането по отношение на третите лица е цесионерът, респ. от този момент договорът за встъпване в дълг поражда своето действие и кредиторът-цесионер получава наред със стария длъжник, нов солидарно отговорен длъжник.

Затова ВКС приема, че договорът за встъпване в дълг, сключен между цесионер и трето лице, преди цедентът да е съобщил на длъжника за извършеното прехвърляне на вземане, е действителен, като правните му последици ще се породят от момента на съобщаване на цесията от цедента на длъжника. Що се отнася до страните по процесния договор за кредит, те са солидарни длъжници още към момента на неговото сключване през 2008г. В този смисъл цесията /първа и обратна/ е породила желаното правно действие при нейното съобщаване през 2017г., още повече и двамата са спрели плащанията от през 2013г. т.е. не може да става въпрос за грешка в кредитора или на кого следва да се плати в този период /така решение № 50 ОТ 26.06.2020 Г. ПО Т. Д. № 489/2019 Г., Т. К., I Т. О. НА ВКС/.

ПО РАЗМЕРА на дълга и предвид факта, че исковете са осъдителни, а не установителни по чл.422 ГПК.

САС констатира, че е допусната забава още към 10.07.2014г. /при последното плащане направено от ответниците за м.04.2013г./ Дължими вноски за главница са за периода от 10.08.2014г. - 10.09.2017г. /37 вноски/. Ако не се вземат предвид направените промени чрез сключените между страните допълнителни споразумения към договора, при които, неизплатената, но дължима лихва е включена към главницата /т.е. без капитализацията/ и съответно без да се има в предвид изменения в размера на първоначално договорения лихвен процент относно възнаградителната лихва, размерът на погасената главница би бил 3709,84 ш.фр. Следователно остатък незаплатена главница - 56 155, 16 ш. фр. Затова искът /частично предявен/ правилно е уважен до размер на 29 431, 47 швейцарски франка /CHF/, частичен иск общо дължимите 56 155, 16 ш. ф. дължимата неплатена главница.

С оглед гореизложеното и при частично съвпадане изводите на първа и настоящата инстанции решението следва да бъде частично отменено единствено в отхвърлителната част досежно платените такси за нотариални покани и потвърдено в останалата му осъдителна част.

ПО РАЗНОСКИТЕ:

На осн.чл.78 ал.1 ГПК жалбоподателите-ответници дължи в полза на жалбоподателя-ищец направените разноски за въззивна инстанция, но такива не следва да се присъждат по следните съображения:

В т. 96 на решение от 16.07.2020 г. по съединени дела С-224/19 и С-259/19 Съдът на ЕС се е произнесъл по въпроса дали е съвместимо с принципа на ефективност възлагането на потребителя на съдебните разноски в зависимост от присъдените му суми, когато искът му е уважен в частта относно неравноправния характер на спорната клауза. В т. 95 от решението е посочено, че разпределението на разноските по съдебно производство пред националните юрисдикции попада в обхвата на процесуалната автономия на държавите - членки, при условие че са спазени принципите на равностойност и на ефективност. Съобразявайки принципа на ефективност, в посоченото решение е прието, че обвързването на разпределението на съдебните разноски само с присъдените недължимо платени суми, може да възпре потребителя да упражни посоченото право, предвид разноските, до които води предявяването на иск по съдебен ред (т. 98 от решението). По изложените съображения в решението е прието, че член 6, параграф 1 и член 7, параграф 1 от Директива 93/13, както и принципът на ефективност трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат правна уредба, която позволява възлагането върху потребителя на част от процесуалните разноски в зависимост от размера на недължимо платени суми, които са присъдени вследствие на установяването на нищожност на договорна клауза, поради неравноправния ѝ характер, тъй като подобна правна уредба създава съществена пречка, която може да възпре потребителя да упражни предоставеното от Директива 93/13 право на ефективен съдебен контрол върху евентуално неравноправния характер на договорни клаузи. Настоящият състав намира, че в случая оставянето в тежест на оответника-потребител на направените от банката разноски във връзка с частично уважените осъдителни иски е в противоречие с даденото тълкуване в решението от 16.07.2020 г. по съединени дела С-224/19 и С-259/19 на Съда на ЕС.

Присъждането на разноски по компенсация създава съществена пречка за упражняване от потребителя на предоставеното от Директива 93/13 право на ефективен съдебен контрол върху евентуално неравноправния характер на договорни клаузи.

Воден от горното и на основание чл. 272 ГПК, съдът

РЕШИ:

ОТМЕНЯ решение № 263220 от 31.10.2022г. постановено по гр.д.№ 2553/18г. по описа на СГС, ГО, 24-ти състав *в отхвърлителната част*, като вместо това *ПОСТАНОВЯВА*:

ОСЪЖДА Б. Щ. Н., ЕГН - ***** и В. Б. Х., ЕГН - ***** със съдебен адрес: гр. София, ул. „Виторио Позитано“ № 8, ет. 1, офис. 110 - чрез адвокат Р. С. *ДА ЗАПЛАТЯТ*

СОЛИДАРНО В ПОЛЗА НА ЮРОБАНК БЪЛГАРИЯ АД, ЕИК 000694749, гр. София 1766, ул. „Околовръстен път“ № 260, със съдебен адрес: гр. София, ул. „Хан Аспарух“ № 54, ет. 4, офис 9 - чрез адвокат Д. М., сумата от 480 лв. /четиристотин и осемдесет лева/, представляваща претендирани банкови такси за връчване на нотариални покани в периода 11.08.2017г. - 10.09.2017г. на основание чл. 309а ТЗ, ведно със законната лихва върху главницата от 12.09.2017г. до окончателното изплащане.

ПОТВЪРЖДАВА решението в останалата обжалвана част.

Решението може да се обжалва в едномесечен срок от съобщаването му на страните с касационна жалба пред ВКС.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____